

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1935 kl. 3 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående fartygstelegrafisternas utbildnings- och anställningsförhållanden.

I en inom andra kammaren väckt och till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 247, har herr *von Seth m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att taga i motionen framlagda synpunkter på fartygstelegrafisternas utbildnings- och anställningsförhållanden under sin prövning samt att i huvudsaklig anslutning till det i motionen förda resonemanget besluta om nya grunder för deras bedömande och lösning.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av *telegrafstyrelsen*, vilket yttrande såsom bilaga fogats till detta utlåtande.

Därjämte har utskottet berett *Sveriges redareförening* och *Sveriges radiotelegrafistförening* tillfälle att till utskottet avgiva yttranden i frågan.

Sveriges redareförening anför bland annat, att motionärernas uppgift rörande arbetslösheten bland fartygstelegrafisterna måste anses i hög grad missvisande. Vid en nyligen gjord förfrågan hos vederbörande organisation i Göteborg hade svarats att i nämnda stad icke funnes någon arbetslös fartygstelegrafist och att man för dagen ej heller kunde ställa till förfogande någon från annan ort. — Motionärernas mening att telegrafstyrelsen borde söka skaffa vederbörande anställning efter fullgjord utbildning kunde föreningen icke dela. Det allmänna anordnade och underhölle en mångfald institutioner för yrkesutbildning, men härigenom hade man på intet sätt åtagit sig att sedermera skaffa vederbörande anställning. Ej heller kunde föreningen biträda den uppfattningen, att telegrafverket i fortsättningen icke borde anordna kurser för utbildning av fartygstelegrafister för att på så sätt hindra tillströmningen till banan. — Föreningen ifrågasatte, huruvida den föreslagna utredningen över huvud taget vore av behovet påkallad och kunde i vart fall icke biträda en så omfattande omläggning av undervisningen för radiotelegrafister som motionen åsyftade.

Sveriges radiotelegrafistförening instämmer i vad i motionen anförts och polemiserar i övrigt mot vad telegrafstyrelsen kunde komma att anföra i sitt utlåtande rörande arbetslöshetens omfattning bland fartygstelegrafisterna.

Utgångspunkten för den föreliggande motionen har varit en uppgift, att arbetslösheten inom fartygstelegrafistkåren skulle uppgå till omkring 50 %. Av de yttranden, som avgivits över motionen av telegrafstyrelsen och *Sveriges redareförening*, torde emellertid framgå, att den sålunda angivna siffran måste anses vara icke oväsentligt för hög. Någon fullt tillförlitlig uppgift rörande arbets-

Utskottet.

löshetens omfattning inom ifrågavarande yrkesgrupp torde ej kunna erhållas, då, såsom av telegrafstyrelsens yttrande framgår, fartygstelegrafisternas egen fackorganisation icke kunnat lämna av nämnda styrelse begärd förteckning över lediga fartygstelegrafister.

Beträffande utbildningen av yrkestelegrafister meddelar telegrafstyrelsen bland annat, att den sista kursen för sådant ändamål anordnades åren 1931—1932, således för 3 år sedan, samt att styrelsen alltsedan hösten 1927, eller sedan 8 år tillbaka, icke utbildat egen personal för kuststationstjänst. Sedan telegrafstyrelsen upphört med radioutbildning av egen personal, har styrelsen vid behov av sådan personal använt sig av lämpliga personer bland tillgängliga fartygstelegrafister.

Vad slutligen angår anställningsmöjligheterna å kust- och markstationer, framgår av telegrafstyrelsens yttrande, att antalet befattningar med hel årsanställning å kust-, mark- och pejlstationer för närvarande uppgår till 42. Av den personal, som nu tjänstgör på nämnda stationer, avgår på grund av uppnådd pensionsålder endast 1 under de närmaste tio åren. Härtill kommer att 8 nuvarande radiotelegrafistplatser inom kort komma att bli obehövlige och indragas på grund av utbyggnad av radiofyrnätet.

Vad telegrafstyrelsen anfört i sitt yttrande över den föreliggande motionen ger vid handen, att densamma i väsentliga avseenden bygger på en felbedömning av det verkliga läget på ifrågavarande område. Ett bifall till motionen skulle därför enligt utskottets mening icke kunna medföra åsyftat resultat, nämligen att minska arbetslösheten bland fartygstelegrafisterna, varför utskottet — under hänvisning i huvudsak till telegrafstyrelsens yttrande i frågan — hemställer,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1935.

På utskottets vägnar:

OLOF ANDERSSON.

Närvarande: herrar *Andersson* i Malmö, *Thorell*, *Gustafsson* i Lekåsa, *Andersson* i Munkaljungby, *Jacobsson*, *Ekman*, *Lind*, *Werner* i Höjen, *Andersson* i Falkenberg och *Nordström*.

Till

Riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott.

Genom Kommunikationsdepartementets ämbetsskrivelse den 8 februari 1935 anbefalld att till riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott överlämna yttrande över en inom kammaren väckt motion, nr 247, angående fartygs-telegrafisternas utbildnings- och anställningsförhållanden, får telegrafstyrelsen härmed anföra följande.

Jämlikt internationella bestämmelser skall tjänstgöringen vid varje fartygsradiostation ombesörjas av radiotelegrafist, som innehar certifikat, utfärdat av den regering, under vilken stationen lyder. I Sverige utfärdas dylikt certifikat för telegrafister å handelsflottans fartyg på Kungl. Maj:ts uppdrag av telegrafstyrelsen.

För erhållande av certifikat fordras, att vederbörande avlagt godkänd examen i vissa föreskrivna ämnen. För att underlätta utbildningen för personer, som önskat förskaffa sig certifikat för att därefter få anställning som fartygs-telegrafister, har telegrafstyrelsen alltsedan år 1912 låtit, i den mån behov av telegrafister ansetts föreligga, vid telegrafverkets undervisningsanstalt i Stockholm anordna radiokurser. Telegrafstyrelsen tog från början hand om undervisningen, då styrelsen ansåg sig böra tillse, att denna länkades in i riktiga banor. I Sverige ha vi också sluppit undan det privata geschäft i utbildning av yrkestelegrafister, som florerat i utlandet och mångenstädes resulterat i att tillgång och efterfrågan ej stått i rimlig proportion till varandra.

Denna telegrafverkets undervisningsverksamhet har icke föranletts av och har ej något sammanhang med att styrelsen från år 1919 övertog den uthyrning av fartygsstationer till svenska rederier, som tidigare omhänderhafs av ett utländskt bolag.

Telegrafstyrelsen har icke haft något intresse av att utbilda flera fartygs-telegrafister, än som varit nödvändigt för att tillgång till utbildad personal alltid skolat vara förhuden.

Den sista kursen för yrkestelegrafister anordnades åren 1931—32, således för 3 år sedan. Den kom till stånd bland annat med hänsyn till det ökade krav på telegrafister, som motsågs på grund av den då snart ikraftträdande nya internationella sjösäkerhetskonventionen, vilken föreskrev ökad vakthållning på vissa fartygsstationer.

Efter denna kurs uppstod ett visst överskott av telegrafister beroende på tre omständigheter. Rederierna använde sig i större utsträckning, än styrelsen haft anledning antaga, av möjligheten att anskaffa de enligt nämnda konvention medgivna automatiska alarmapparaterna i stället för att anställa telegrafister. Vidare ha rederierna även efter denna tid fortsatt sin år 1922 började radio-utbildning av navigatörer, vilka sedan förenat sin styrmansanställning ombord med befattningen som radiotelegrafist, och till sist har den senaste depressionen på sjöfartens område resulterat i den kända, omfattande uppläggnings av fartygsstonnage.

För det närvarande tjänstgöra å svenska fartygsstationer 142 yrkestelegrafister. Hos de hos styrelsen såsom icke anställda antecknade yrkestelegrafisterna har styrelsen förfrågat sig om deras villighet att nu antaga plats å fartygsstation. Jakande svar ha ingått från ett 50-tal, som icke förknippat sitt ja

med förbehåll. Ett 10-tal ha icke svarat å förfrågan eller icke anträffats. Av tillgängliga telegrafister måste en viss del avses för de 26 med radio försedda fartyg, som för närvarande äro upplagda, och en viss reserv av fartygstelegrafister måste alltid med hänsyn till de labila förhållandena inom kåren finnas. Antalet tillgängliga yrkestelegrafister är dock ännu så stort, att styrelsen tillsvidare icke har för avsikt anordna någon ny utbildningskurs.

För utbildning till anställning vid telegrafverkets kuststationer har telegrafstyrelsen tid efter annan till ovan omnämnda radiokurser beordrat ett visst antal av verkets egen personal. Dessa elever ha utvalts bland telegrafverkets lägre linje- och trafikpersonal, vilka därigenom beretts en möjlighet till befordran. Det har härigenom även varit möjligt för styrelsen att bereda fortsatt anställning åt en del telegrambärare, som på grund av ålder måst lämna dylik befattning. Kravet på att telegrambärarna skola beredas fortsatta anställningsmöjligheter har i dagarna aktualiserats därhän, att vederbörande personalförbund proklamerat blockad mot nyanställning av telegrambärare. Om man så vill, kan man här således tala om ett telegrafverkets eget »civilanställningsproblem».

Emellertid har styrelsen, alltsedan hösten 1927, eller sedan 8 år tillbaka, icke utbildat egen personal för kuststationstjänst. Under de efter denna tid senast anordnade tre kurserna för fartygstelegrafister hava visserligen varje gång deltagit 3 telegrambärare, vilka haft för avsikt att efter slutad anställning i telegrafverket söka anställning såsom fartygstelegrafister. Dessa telegrambärare ha, det bör åter påpekas, ej deltagit såsom telegrafverkets elever. Liksom styrelsen på andra sätt sökt förhjälpa dessa avgångspliktiga tjänstemän till deras vidare försörjning, har styrelsen i dessa fall befriat dem från kursavgiften, varjämte telegrafverket bidragit till deras uppehälle under kurstiden med 2:— kronor per dag.

Sedan telegrafstyrelsen upphört med radioutbildning av egen personal, har styrelsen vid behov av sådan personal använt sig av lämpliga personer bland tillgängliga fartygstelegrafister.

Hittills hava 25 radioutbildade personer, som icke varit anställda i telegrafverket eller som skilts från sin tidigare tjänst vid verket, använts för arbete vid telegrafverket, och av dessa ha 5 redan erhållit ordinarie radiotelegrafistbefattning. De övriga användas såsom vikarier vid den ordinarie personalens semestrar och tjänstledigheter samt till annat extra arbete inom verket. Av nämnda 25 personer ha

- 13 varit telegrambärare,
- 2 varit linjearbetare vid telegrafverket,
- 3 haft anställning vid marinen,
- 2 haft anställning vid statens järnvägar och
- 5 icke förut haft statsanställning.

Av ovanstående redogörelse framgår att vad som anförts som motiv för motionärernas yrkanden i den föreliggande motionen icke överensstämmer med de verkliga förhållandena.

Uppgiften om 50 % arbetslöshet, vilken siffra ej stämmer med resultatet av styrelsens egna undersökningar, har styrelsen sökt få verifierad från fartygstelegrafisternas egen fackorganisation, som emellertid meddelat, att begärd förteckning över lediga fartygstelegrafister icke kan lämnas.

Beskrivningen i motionen av huru hithörande förhållanden gestalta sig inom de större sjöfartsnationerna, kan telegrafstyrelsen ej heller verifiera. På gjord förfrågan ha följande upplysningar lämnats.

I *England*, världens största sjöfartsnation, rekryteras all personal vid kuststationerna från särskilt utvalda telegraftjänstemän. Från *Danmark* meddelas, att endast grönländska kuststationernas personal i allmänhet rekryteras bland

fartygstelegrafisterna. I *Norge* uttages personalen vid kuststationerna bland telegrafverkets vanliga tjänstemän. Undantag härifrån har någon enstaka gång förekommit på grund av brist på personal med vanlig telegrafutbildning. I *Tyskland* bestå radiotelegrafisterna på kuststationerna till största delen av telegraftjänstemän. Sedan några år tillbaka äro några fartygstelegrafister anställda på kuststationerna. Behöfliga reservtelegrafister uttagas bland fartygstelegrafisterna. I *Holland* uttogos telegrafister till kuststationerna ursprungligen blott bland telegrafverkets tjänstemän och erhöilo särskild utbildning för tjänstgöring å kuststationerna. På senare tid har dock komplettering av personalen med fartygstelegrafister förekommit.

Huvudsyftet med motionen, att telegrafverket vid behov av radiotelegrafister för kust- och markstationer skall antaga sådan redan radioutbildad personal, som icke är anställd i verket, och att verket ej bör utbilda särskild egen personal för ändamålet, har redan tillgodosetts.

Vad beträffar avlöningsförmånerna för sådan personal kommer styrelsen att söka tillse, att dessa hållas på sådan nivå, att rekryteringen icke äventyras.

Därest motionärerna, utöver vad som ovan kallats huvudsyftet med motionen, avsett, att vid anställning å kust- och markstationerna den äldsta personalen vid handelsmarinen i första hand skulle ifrågakomma — det talas om att tjänst-år som fartygstelegrafist skall räknas såsom merit och att pensionsavgifter skola påföras efter en glidande skala, vilket senare i synnerhet pekar på överårig personal — så vill telegrafstyrelsen på det allra bestämdaste motsätta sig detta. Resultatet härav bleve, att endast överårig personal komme ifråga och att telegrafverket bleve någon sorts försörjningsinrättning för handelsflottans manskap. En konsekvens av en sådan sakernas ordning bleve också, att statsanställning skulle, under återopandet av »meriter» från någon likartad anställning i privat-tjänst, kunna krävas inom alla de samhällslivets områden, där staten bedriver någon rörelse, enbart av den anledningen, att staten ombesörjt eller bidragit till utbildningen för ett privat livskall.

Vad till sist beträffar anställningsmöjligheterna å kust- och markstationer, uppgår antalet befattningar med hel årsanställning å kust-, mark- och pejlstationer för närvarande till 42. Av den personal, som nu tjänstgör å nämnda stationer och som väl icke i anledning av motionen skulle skiljas från sin anställning, avgår på grund av uppnådd pensionsålder endast 1 under de närmaste tio åren. Vidare är att märka, att, på grund av inrättandet genom lotsverkets försorg av radiofyrrar, Landsorts radiopejlstation kommer att indragas, varigenom två radiotelegrafistplatser bli obehöfliga, samt att den fortsatta utbyggnad av radiofyrrätet, som tekniken påkallar, kommer att inom kort medföra indragning av ytterligare sex dylika befattningar.

Med hänvisning till vad telegrafstyrelsen här ovan anfört får styrelsen avstyrka motionen.

Stockholm den 15 februari 1935.

Kungl. Telegrafstyrelsen
A. HAMILTON.

Seth Ljungquist.

Karl Lénberg.